A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nyolcadik tanács)

2016. december 21.*

„Előzetes döntéshozatal — Közbeszerzési szerződések — 89/665/EGK irányelv — Közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárások — Az 1. cikk (3) bekezdése — Az eljáráshoz fűződő érdek — A 2a. cikk (2) bekezdése — Az »érintett ajánlattevő« fogalma — Az ajánlatkérő által véglegesen kizárt ajánlattevőnek a szerződés odaítéléséről szóló utólagos határozattal szembeni keresetindítási joga”

A C-355/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2015. július 13-án érkezett, 2015. május 20-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Bietergemeinschaft Technische Gebäudebetreuung GesmbH und Caverion Österreich GmbH**

és

az **Universität für Bodenkultur Wien**,

az **Universität für Bodenkultur Wien, VAMED Management und Service GmbH & Co. KG in Wien**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nyolcadik tanács),

tagjai: M. Vilaras tanácselnök, M. Safjan és D. Šváby (előadó) bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Bietergemeinschaft Technische Gebäudebetreuung GesmbH und Caverion Österreich GmbH képviseletében J. Schramm Rechtsanwalt,

– az Universität für Bodenkultur Wien képviseletében O. Sturm Rechtsanwalt,

– az osztrák kormány képviseletében M. Fruhmann, meghatalmazotti minőségben,

* * Az eljárás nyelve: német.

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Varone avvocato dello Stato,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében B.-R. Killmann és Tokár A., meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2007. december 11-i 2007/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2007. L 335., 1. o.) módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv (HL 1989. L 395., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 246. o.; a továbbiakban: 89/665 irányelv) 1. cikke (3) bekezdésének az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Bietergemeinschaft Technische Gebäudebetreuung GesmbH und Caverion Österreich GmbH (a továbbiakban együtt: csoportosulás) és az Universität für Bodenkultur (Bécsi Agrártudományi Egyetem; a továbbiakban: BOKU Wien) között annak tárgyában folyamatban lévő ügyben terjesztették elő, hogy az utóbbi szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó keretmegállapodást kötött a VAMED Management und Service GmbH & Co. KG in Wiennel (a továbbiakban: Vamed).

Jogi háttér

Az uniós jog

A 89/665 irányelv

3 A 89/665 irányelvet módosító és abból eredő 2007/66 irányelv (3), (4), (6), (8), (18), (25) és (27) preambulumbekezdése értelmében:

„(3) Az érdekelt felekkel folytatott konzultáció, valamint a Bíróság joggyakorlata rámutatott a tagállami jogorvoslati eljárások egyes gyenge pontjaira. E gyenge pontok következtében [különösen a 89/665 irányelvben] meghatározott eljárások nem mindig teszik lehetővé a közösségi jog tiszteletben tartásának biztosítását, különösen abban a szakaszban, amikor a jogsértések még orvosolhatók. […]

(4) Az említett gyenge pontok közé tartozik többek között különösen egy olyan időszak hiánya, amely a közbeszerzési szerződés odaítéléséről szóló döntés és az érintett szerződés megkötése közötti időben hatékony jogorvoslatot tesz lehetővé. Ez egyes esetekben ahhoz vezet, hogy az odaítélésről szóló vitatott döntés következményeit visszafordíthatatlanná tenni kívánó ajánlatkérők a szerződés minél gyorsabb aláírására törekednek. Az érintett – azaz a véglegesen még ki nem zárt – ajánlattevők hatékony jogi védelmének súlyos akadályát képező ezen gyenge pont orvoslására elő kell írni egy minimális szerződéskötési tilalmi időszakot, amelynek során a kérdéses szerződés megkötésére nem kerülhet sor […]

[…]

(6) A szerződéskötési tilalmi időszaknak elegendő időt kell adnia az érintett ajánlattevőknek a szerződés odaítéléséről szóló döntés vizsgálatára, valamint annak megállapítására, hogy indokolt-e jogorvoslati eljárás indítása. A szerződés odaítéléséről szóló döntésről való értesítéskor az érintett ajánlattevők rendelkezésére kell bocsátani a hatékony jogorvoslathoz szükséges vonatkozó tájékoztatást. […]

[…]

(8) […] [N]em szükséges a szerződéskötési tilalmi időszak alkalmazása, amennyiben az egyetlen érintett ajánlattevő az, akinek a szerződést odaítélik, és nincsenek érintett részvételre jelentkezők. Ebben az esetben nem marad más személy a közbeszerzési eljárásban, akinek érdekét szolgálná az értesítés és a hatékony jogorvoslatot lehetővé tevő szerződéskötési tilalmi időszak.

[…]

(18) A hatékony jogorvoslat előfeltételét képező szerződéskötési tilalmi időszak és automatikus felfüggesztés súlyos megsértésének megelőzése érdekében hatékony szankciókat kell alkalmazni. A szerződéskötési tilalmi időszakot vagy az automatikus felfüggesztést sértő módon megkötött szerződéseket ezért alapvetően érvénytelennek kell tekinteni, ha azok [különösen az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanács irányelv (HL 2004. L 134., 114. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 132. o.; helyesbítés: HL 2014. L 339., 14. o.)] megsértésével párosulnak, amennyiben ezek a jogsértések hatással voltak az ajánlattevő azon lehetőségére, hogy a szerződés megszerzése céljából jogorvoslati kérelmet nyújtson be.

[…]

(25) […] [M]ivel biztosítani kell az ajánlatkérők által hozott döntésekkel kapcsolatos jogbiztonságot, észszerű minimum jogvesztési határidőt kell előírni az olyan jogorvoslati kérelmek vonatkozásában, amelyek a szerződés érvénytelenné nyilvánítására irányulnak.

[…]

(27) […] Jogbiztonsági okokból a szerződések érvénytelenségének megállapíthatósága egy bizonyos időtartamra korlátozódik. Ezen időkorlátok érvényességét tiszteletben kell tartani.”

4 A 89/665 irányelv 1. cikkének szövege a következő:

„(1) Ez az irányelv a [2004/18 irányelvben] említett szerződésekre alkalmazandó, az azon irányelv 10–18. cikkével összhangban kizárt szerződések kivételével.

[…]

A tagállamok megtesznek minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy a [2004/18] irányelv hatálya alá tartozó szerződések tekintetében az ajánlatkérő által hozott döntésekkel szemben az ezen irányelv 2–2f. cikkében meghatározott feltételeknek megfelelően hatékonyan és különösen a lehető leggyorsabban jogorvoslat legyen igénybe vehető azon az alapon, hogy ezek a döntések megsértették a közbeszerzésre vonatkozó közösségi jogot vagy az e jogot átültető nemzeti jogszabályokat.

[…]

(3) A tagállamok biztosítják, hogy az általuk megállapítandó részletes szabályok szerint legalább azon személyeknek álljon jogorvoslati eljárás a rendelkezésére, akiknek érdekükben áll vagy állt egy adott szerződés elnyerése, és akiknek az állítólagos jogsértés érdeksérelmet okozott vagy ennek kockázata fennáll.

[…]”

5 A 89/665 irányelv számos olyan esetről rendelkezik, amelyben az ajánlatkérő a szerződés odaítéléséről szóló határozat meghozatalát követően ideiglenesen nem köthet szerződést a nyertes ajánlattevővel. Ilyen tilalom következik különösen az ezen irányelv 1. cikke (5) bekezdésének megfelelően az ajánlatkérőhöz benyújtott esetleges előzetes jogorvoslati kérelemhez kapcsolódó azonnali felfüggesztő hatályból és az említett irányelv 2. cikke (3) bekezdésének megfelelően a jogorvoslati eljárások lefolytatásáért felelős, első fokon eljáró bíróság előtt benyújtott jogorvoslati kérelemből. E tilalmakat az ugyanezen irányelv 2a. cikkében az ajánlatkérővel szemben előírt, a szerződés odaítéléséről szóló határozat meghozatala és az e szerződésnek a nyertes ajánlattevővel való megkötése közötti szerződéskötési tilalmi időszak tiszteletben tartására irányuló kötelezettség egészíti ki. Az említett 2a. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok az e cikk (2) bekezdésében, valamint a 2c. cikkben említett minimumfeltételeket tiszteletben tartó szükséges rendelkezések elfogadásával biztosítják, hogy az 1. cikk (3) bekezdésében említett személyek számára az ajánlatkérők szerződés odaítéléséről szóló döntéseivel szembeni hatékony jogorvoslatra elegendő idő álljon rendelkezésre.

(2) A [2004/18] irányelv hatálya alá tartozó szerződés megkötésére a szerződés odaítéléséről szóló döntésnek az érintett ajánlattevők és részvételre jelentkezők részére faxon vagy elektronikus úton való megküldésének időpontját követő naptól számított legalább tíz naptári nap lejárta előtt, vagy egyéb kommunikációs eszköz felhasználása esetén, vagy a szerződés odaítéléséről szóló döntésnek az érintett ajánlattevők és részvételre jelentkezők részére történő megküldésének időpontját követő naptól számított legalább tizenöt naptári nap lejárta előtt vagy a szerződés odaítéléséről szóló döntés kézhezvételének időpontját követő naptól számított legalább tíz naptári nap lejárata előtt nem kerülhet sor.

Az ajánlattevők akkor tekintendők érintettnek, ha még véglegesen nem lettek kizárva. A kizárás akkor végleges, ha arról az érintett ajánlattevőket értesítették, továbbá ha a kizárást egy független jogorvoslati szerv jogszerűnek ítélte, vagy ha a kizárás ellen jogorvoslati eljárásnak többé már nincs helye.

[…]

A szerződés odaítélésről szóló döntésről való tájékoztatásban minden egyes érintett ajánlattevővel és részvételre jelentkezővel közölni kell:

– a lényeges indokok összefoglalását […], és

– az e bekezdést átültető nemzeti jogszabályok értelmében alkalmazandó szerződéskötési tilalmi időszak pontos tartamára vonatkozó egyértelmű nyilatkozatot.”

6 A 89/665 irányelv 2b. cikkének első bekezdése értelmében:

„A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a 2a. cikk (2) bekezdésében említett határidőket a következő esetekben nem kell alkalmazni:

[…]

b) ha a 2a. cikk (2) bekezdése szerinti egyetlen érintett ajánlattevő az, akinek a szerződést odaítélik, és nincsenek érintett részvételre jelentkezők;

[…]”

7 Ezen irányelv 2d. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tagállamok biztosítják, hogy az alábbi esetekben az ajánlatkérőtől független jogorvoslati szerv a szerződést érvénytelennek nyilvánítja, vagy annak döntése következményeként a szerződés érvénytelenné válik a következő esetek egyikének fennállása esetén:

[…]

b) az 1. cikk (5) bekezdésének, a 2. cikk (3) bekezdésének vagy a 2a. cikk (2) bekezdésének megsértése esetén, amennyiben ez a jogsértés a jogorvoslatot kérelmező ajánlattevőt megfosztotta a szerződéskötést megelőző jogorvoslat lehetőségétől, amennyiben az ilyen jogsértés a [2004/18] irányelv megsértését is jelenti, amennyiben ez a jogsértés hatással volt jogorvoslati kérelmet benyújtó ajánlattevőnek a szerződés megszerzésére vonatkozó esélyeire;

[…]”

A 2004/18 irányelv

8 A 2011. november 30-i 1251/2011/EU bizottsági rendelettel (HL 2011. L 319., 17. o.) módosított, 2004/18 irányelv (a továbbiakban: 2004/18 irányelv) 7. cikkének b) pontja értelmében ezt az irányelvet szolgáltatásnyújtásra irányuló olyan közbeszerzési szerződésekre kell alkalmazni, amelyeket központi kormányzati szervtől eltérő ajánlatkérő szervek ítélnek oda, és amelyek hozzáadottérték-adó (héa) nélküli becsült értéke eléri a 200 000 eurót.

9 Az említett irányelv 44. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A szerződéseket az 53. és az 55. cikkben megállapított feltételek alapján – a 24. cikk figyelembevételével – kell odaítélni, miután az ajánlatkérő szerv a 45. és a 46. cikk alapján ki nem zárt gazdasági szereplők alkalmasságát a 47–52. cikkben említett, gazdasági és pénzügyi helyzetre, a szakmai és műszaki ismeretekre vagy alkalmasságra vonatkozó szempontoknak, valamint adott esetben a (3) bekezdésben említett megkülönböztetésmentességi szabályoknak és szempontoknak megfelelően megvizsgálta.”

Az osztrák jog

10 A Bundesvergabegesetz 2006 (a közbeszerzési eljárásokról szóló 2006. évi szövetségi törvény, BGBl. I, 17/2006) alapeljárásban alkalmazandó változata szerinti 331. §-a e törvény megállapítási eljárásokra vonatkozó részében szerepel. E cikk (1) bekezdése szerint:

„Az a vállalkozás, amelynek érdekében állt a jelen szövetségi törvény hatálya alá tartozó szerződés megkötése – amennyiben az állítólagos jogsértés érdeksérelmet okozott számára vagy ennek kockázata fennáll –, kérheti annak megállapítását […]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 2012 októberében a BOKU Wien hirdetmény előzetes közzététele nélküli tárgyalásos eljárás keretében közbeszerzési szerződés odaítélésére irányuló eljárást indított egyetlen vállalkozással történő keretmegállapodás megkötése céljából az épületeihez tartozó technikai felszerelések és laboratóriumi berendezések üzemeltetésére, fenntartására és műszaki karbantartására irányulóan.

12 Az előírt határidőn belül kizárólag a csoportosulás és a Vamed nyújtott be ajánlatot.

13 A BOKU Wien a 2013. december 20-i határozatával értesítette a csoportosulást arról, hogy kizárta a közbeszerzési eljárásból, mivel nem került sor a biztosítéknyújtás igazolása eredeti példányának a megállapított határidőn belül történő bemutatására.

14 Az e határozattal szemben a csoportosulás által benyújtott jogorvoslati kérelmet a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria) a 2014. január 31-i ítéletével elutasította. A Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság, Ausztria) a 2014. március 25-i végzésével szintén elutasította az ezen ítélettel szemben előterjesztett rendkívüli *felülvizsgálati* kérelmet.

15 A Vameddel közölt 2014. március 14-i odaítélésről szóló határozattal a BOKU Wien elfogadta az előbbi ajánlatát. Ezt követően sor került a keretszerződés megkötésére, a Vamed pedig megkezdte az érintett szolgáltatások nyújtását.

16 A csoportosulás keresetet nyújtott be ezen odaítélésről szóló határozattal szemben a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) előtt. A bíróság a 2014. augusztus 8-i ítéletével elutasította e keresetet, azzal az indokkal, hogy valamely ajánlatnak a szerződés odaítélése céljából való kiválasztására irányuló eljárás jogellenessége nem sértheti annak az ajánlattevőnek a jogait, akinek egy másik ajánlatát jogszerűen kizárták.

17 Az ez utóbbi ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bíróság előtt benyújtott *felülvizsgálati* kérelemben a csoportosulás arra hivatkozik, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet hasonlít a 2013. július 4-i Fastweb-ítélet (C-100/12, EU:C:2013:448) alapjául szolgáló esetre. Ugyanis mindkét esetben csak két ajánlattevő volt, és jóllehet a csoportosulást ténylegesen kizárták, az azt állítja, hogy a Vamed ajánlatát is ki kellett volna zárni, mivel az ezen ajánlat lényeges elemeire vonatkozó számítások gazdaságilag megmagyarázhatatlanok és érthetetlenek voltak. Ennélfogva, akárcsak ezen ítéletben, ebben az ügyben is két ajánlattevő van, mindkettőnek gazdasági érdeke fűződik a másik kizárásához, és mindketten hivatkozhatnak ezen érdekre még akkor is, ha a saját ajánlatukat ki kell zárni.

18 A kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy a közbeszerzési eljárásokról szóló 2006. évi szövetségi törvény 331. §-a értelmében a közbeszerzésre vonatkozó határozat szabálytalanságának megállapítása iránti kereset elfogadhatóságának az a feltétele, hogy a felperes gazdasági szereplőnek érdekében állt az érintett szerződés megkötése, és hogy az állítólagos szabálytalanság érdeksérelmet okozott számára, vagy ennek kockázata fennállt.

19 A 2013. július 4-i Fastweb-ítélet (C-100/12, EU:C:2013:448) vizsgálatát követően a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ebben az ítéletben a bírósági jogorvoslati eljárást kezdeményező ajánlattevő ajánlatának szabálytalansága nem az ajánlatkérő által az érintett közbeszerzési eljárásban, hanem az ezen ajánlattevő által benyújtott, az e szerződésnek a valamely másik ajánlattevő részére való odaítéléséről szóló határozat vitatására irányuló bírósági jogorvoslati eljárásban került megállapításra. E bíróság ezen ítélet 32. pontjában megjegyzi, hogy a Bíróság megállapította, hogy abban az esetben, ha mindkét ajánlattevő ajánlatának szabályszerűsége ugyanazon eljárásban és azonos okokból vitatható, mindkét versenytárs érvelhet azzal, hogy egyenértékű jogos érdeke fűződik a másik fél ajánlatának kizárásához. Ebből következően ilyen helyzetben az az ajánlattevő, akinek az ajánlatát nem fogadták el, bírói jogvédelemben részesül, jóllehet ezen ajánlat nem felel meg a szóban forgó szerződés műszaki leírásának.

20 A kérdést előterjesztő bíróság kétségét fejezi ki a tekintetében, hogy a 2013. július 4-i Fastweb-ítéletből (C-100/12, EU:C:2013:448) levont következtetést akkor is alkalmazni kell-e, ha azt követően, hogy eredetileg két ajánlattevő nyújtott be ajánlatot, az ajánlatkérő maga állapította meg előzetesen és véglegesen azon ajánlattevő kizárását, amely az odaítélésről szóló határozatot vitatni kívánja. Kétségeit különböző, a 89/665 irányelvvel összefüggő körülményekre, ezek közül pedig elsősorban az „érintett ajánlattevőnek” az ezen irányelv 2a. cikkének (2) bekezdése értelmében vett fogalmára alapozza.

21 Ugyanakkor, jóllehet úgy véli, hogy ezen irányelv nem nyújt védelmet a véglegesen kizárt ajánlattevők számára azon szabálytalanságokkal szemben, amelyekben a végleges kizárásukról szóló határozatot követően hozott szerződés odaítéléséről szóló határozat szenvedhet, arra keres választ, hogy az ajánlattevőkre alkalmazandó egyenlő bánásmód elve indokolhatja-e, hogy az ilyen véglegesen kizárt ajánlattevő részére ugyanakkor az e határozattal szembeni jogorvoslathoz való jogot biztosítanak, amennyiben e határozat kizárólag a másik versenyben lévő ajánlattevőnek kedvez.

22 Másrészt, amennyiben úgy kell tekinteni, hogy az odaítélési eljárásból véglegesen kizárt ajánlattevő ugyanakkor az odaítélésről szóló határozattal szembeni jogorvoslati joggal rendelkezik, a kérdést előterjesztő bíróság előadja egyrészt, hogy a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) szintén megállapította, hogy a Vamed ajánlatának a csoportosulás által hivatkozott kizáró okait nem kellett figyelembe venni, mivel azok nem derültek ki egyértelműen az eljárás iratanyagából. Márpedig a 89/665 irányelv 1. cikkének (1) és (3) bekezdésében hivatkozott lehető leggyorsabb jogorvoslat bevezetésének követelmény igazolhatja az ilyen álláspontot. Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság a hatékony bírói jogvédelemhez való jog körében annak a körülménynek a jelentőségét vizsgálja, hogy azok az okok, amelyek miatt a szóban forgó két ajánlatot ki kellene zárni, azonos vagy eltérő jellegűek.

23 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) A [2013. július 4-i Fastweb-ítéletre (C-100/12, EU:C:2013:448)] tekintettel úgy kell-e értelmezni a [89/665 irányelv] 1. cikkének (3) bekezdését, hogy a szerződés odaítéléséről szóló [határozattal] (keretmegállapodás megkötéséről szóló [határozattal]) és a szerződéskötéssel szembeni jogorvoslat (beleértve a kártérítésnek a 89/665 irányelv 2. cikkének (7) bekezdése által előírt megítélését is) akkor is megtagadható attól az ajánlattevőtől, akinek ajánlatát az ajánlatkérő [véglegesen] kizárta, és aki ezért nem az irányelv 2a. cikke szerinti érintett ajánlattevő, ha csak két ajánlattevő nyújtott be ajánlatot, és a nyertes ajánlattevő – akinek a szerződést odaítélték – ajánlatát a[z e keresetet benyújtó] nem érintett ajánlattevő álláspontja szerint szintén ki kellett volna zárni?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén a [2013. július 4-i Fastweb-ítéletre (C-100/12, EU:C:2013:448)] tekintettel úgy kell-e értelmezni a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését, hogy (az [ezen] irányelv 2a. cikke [értelmében]) nem érintett ajánlattevő számára csak akkor biztosítandó jogorvoslat,
   a) ha a jogorvoslati eljárás irataiból egyértelműen kiderül, hogy a nyertes ajánlattevő ajánlata nem szabályszerű?
   b) ha a nyertes ajánlattevő ajánlata azonos okokból nem szabályszerű?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

24 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 89/665 irányelvet annak 1. cikke (1) bekezdésének megfelelően csak a 2004/18 irányelv szerinti közbeszerzési eljárásokra vonatkozó és az ez utóbbi irányelv hatálya alól annak 10–18. cikkével ki nem zárt keresetekre kell alkalmazni.

25 Jóllehet az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmaz semmilyen iránymutatást az alapügyben szóban forgó keretmegállapodás értéke tekintetében, a 2004/18 irányelvben a szolgáltatásnyújtásra irányuló, nem központi kormányzati szervek által odaítélt közbeszerzési szerződésekre vonatkozó, 200 000 euróban meghatározott alkalmazási értékhatárra tekintettel, ezen irányelv 7. cikke b) pontjának megfelelően, a nemzeti eljárás irataiban szereplő több körülményből az következik, hogy a keretmegállapodás vonatkozásában jelentős mértékben túllépték ezt az értékhatárt, aminek a vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.

26 Másrészt, amennyiben az említett keretmegállapodás jellegénél fogva nem tartozik a 2004/18 irányelv 10–18. cikkében előírt kizárások hatálya alá, nincs akadálya annak, hogy a Bíróság megválaszolja az előterjesztett kérdéseket.

Az első kérdésről

27 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2013. július 4-i Fastweb-ítéletre (C-100/12, EU:C:2013:448) tekintettel a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely közbeszerzési eljárásból az ajánlatkérő véglegessé vált határozatával kizárt ajánlattevővel szemben, aki ennélfogva ezen irányelv 2a. cikke értelmében nem minősül érintett ajánlattevőnek, akkor is megtagadják az érintett szerződés odaítéléséről szóló határozattal és a szerződéskötéssel szembeni jogorvoslatot, ha csak ez az elutasított ajánlattevő és a nyertes ajánlattevő nyújtott be ajánlatot, és ha az említett ajánlattevő azt állítja, hogy az ezen nyertes ajánlattevő által benyújtott ajánlatot szintén ki kellett volna zárni.

28 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 89/665 irányelv 1. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének és 1. cikke (3) bekezdésének rendelkezései értelmében annak érdekében, hogy az ajánlatkérő döntéseivel szembeni jogorvoslat hatékonynak minősülhessen, annak igénybevételét legalább azon személyek számára lehetővé kell tenni, akiknek érdekükben áll vagy állt egy adott szerződés elnyerése, és akiknek az állítólagos jogsértés érdeksérelmet okozott, vagy ennek kockázata fennáll (2016. április 5-i PFE-ítélet, C-689/13, EU:C:2016:199, 23. pont).

29 Ezen ítélet 26. és 27. pontjában a Bíróság kiemelte, hogy a 2013. július 4-i Fastweb-ítélet (C-100/12, EU:C:2013:448) a 89/665 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésében és 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt rendelkezések követelményeinek konkretizálását képezi olyan körülmények között, amikor a közbeszerzési eljárást követően két ajánlattevő indít egymás kölcsönös kizárására irányuló keresetet. Ilyen helyzetben mindkét ajánlattevőnek érdekében áll az adott szerződés elnyerése.

30 Ugyanakkor az alapügyben szóban forgó helyzet egyértelműen eltér a 2013. július 4-i Fastweb-ítélet (C-100/12, EU:C:2013:448) és a 2016. április 5-i PFE-ítélet (C-689/13, EU:C:2016:199) alapjául szolgáló ügyekben szóban forgó helyzetektől.

31 Egyrészt az e két ítélet alapjául szolgáló ügyben az ajánlatkérő az érintett ajánlattevők által benyújtott ajánlatokkal szemben – a csoportosulás által az alapügyben benyújtott ajánlattól eltérően – nem hozott kizáró határozatot.

32 Másrészt e két ügyben mindkét ajánlattevő a szerződést odaítélő határozattal szembeni egy és ugyanazon jogorvoslati eljárásban vitatta a másik ajánlatának szabályszerűségét, mivel mindkettőnek egyenértékű jogos érdeke fűződött a másik fél ajánlatának kizárásához, amely annak megállapításához vezethet, hogy az ajánlatkérő szerv számára lehetetlenné válik egy szabályszerű ajánlat kiválasztása (lásd ebben az értelemben: 2013. július 4-i Fastweb-ítélet, C-100/12, EU:C:2013:448, 33. pont; 2016. április 5-i PFE-ítélet, C-689/13, EU:C:2016:199, 24. pont). A jelen alapeljárásban ellenben a csoportosulás elsőként a vele szemben meghozott kizárásról szóló határozattal szemben, ezt követően pedig a szerződés odaítéléséről szóló határozattal szemben nyújtott be keresetet, és a második eljárásban hivatkozik a nyertes ajánlattevő ajánlatának szabálytalanságára.

33 Ebből következően az ítélkezési gyakorlatnak a 2013. július 4-i Fastweb-ítéletből (C-100/12, EU:C:2013:448) és a 2016. április 5-i PFE-ítéletből (C-689/13, EU:C:2016:199) következő elve nem alkalmazandó az alapügyben szóban forgó eljárási és peres helyzetre.

34 Másrészt meg kell állapítani, hogy amint az a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdéséből és 2a. cikkéből következik, ezen irányelv biztosítja a közbeszerzési szerződés odaítélésére irányuló eljárásban hozott szabálytalan határozatokkal szembeni hatékony jogorvoslatok igénybevételét, ily módon lehetővé teszi minden kizárt ajánlattévő számára, hogy nemcsak a kizárásról szóló határozatot, hanem – mivel e kizárásról szóló határozat vitatását nem bírálták el – az olyan később hozott határozatokat is vitassák, amelyek számára a kizárásáról szóló határozat megsemmisítése esetén kárt okoznak.

35 E körülmények között ezen irányelv 1. cikkének (3) bekezdése nem értelmezhető úgy, mint amellyel ellentétes az, hogy a csoportosuláshoz hasonló ajánlattevővel szemben megtagadják a szerződést odaítélő határozattal szembeni jogorvoslatot, amennyiben őt az ezen irányelv 2a. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében véglegesen kizárt ajánlattevőnek kell tekinteni.

36 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely közbeszerzési eljárásból az ajánlatkérő véglegessé vált határozatával kizárt ajánlattevővel szemben akkor is megtagadják az érintett szerződés odaítéléséről szóló határozattal és a szerződéskötéssel szembeni jogorvoslatot, ha csak ez az elutasított ajánlattevő és a nyertes ajánlattevő nyújtott be ajánlatot, és ha az említett ajánlattevő azt állítja, hogy az ezen nyertes ajánlattevő által benyújtott ajánlatot szintén ki kellett volna zárni.

A második kérdés

37 Az első kérdésre adott válaszra tekintettel a második kérdést nem kell megválaszolni.

A költségekről

38 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nyolcadik tanács) a következőképpen határozott:

A 2007. december 11-i 2007/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely közbeszerzési eljárásból az ajánlatkérő véglegessé vált határozatával kizárt ajánlattevővel szemben akkor is megtagadják az érintett szerződés odaítéléséről szóló határozattal és a szerződéskötéssel szembeni jogorvoslatot, ha csak ez az elutasított ajánlattevő és a nyertes ajánlattevő nyújtott be ajánlatot, és ha az említett ajánlattevő azt állítja, hogy az ezen nyertes ajánlattevő által benyújtott ajánlatot szintén ki kellett volna zárni.

Aláírások